

CANCELARIA DE STAT A REPUBLICII MOLDOVA

Nr. 31/03-76-12457

Chișinău

13 noiembrie 2024

Biroul permanent al Parlamentului

În temeiul art.73 din Constituția Republicii Moldova, se prezintă spre examinare proiectul de lege privind protecția specială a copiilor împotriva deplasării în străinătate sau reținerii ilicite, aprobat în ședința Guvernului din 13 noiembrie 2024, conform Deciziei protocolare nr. 46.2/2024.

Responsabil de prezentarea în Parlament a proiectului de lege este Ministerul Muncii și Protecției Sociale.

Anexe:

1. Copia Deciziei protocolare (1 filă);
2. Proiectul de lege (în limba română – 13 file);
3. Nota de fundamentare (7 file);
4. Avizele recepționate în cadrul avizării (12 file);
5. Rapoartele de expertiză (expertiza anticorupție, expertiza juridică) (8 file);
6. Sinteza (33 file).

Secretar general adjunct al Guvernului Roman Cazan

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA		
D.D.P. Nr. <u>326</u>		
" <u>13</u> "	<u>11</u>	20 <u>24</u>
Ora		

Ex. Vasiliu Vasile, tel. 022 250 595; vasile.vasiliu@gov.md

Casa Guvernului,
MD-2012, Chișinău,
Republica Moldova

Telefon:
+ 373 22 250 104

E-mail:
cancelaria@gov.md

GVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

DECIZIE PROTOCOLARĂ nr.46.2/2024

Extras din procesul-verbal nr.46 (pct.2)
al ședinței Guvernului din 13 noiembrie 2024

Se aprobă și se prezintă Parlamentului spre examinare proiectul de lege privind protecția specială a copiilor împotriva deplasării în străinătate sau reținerii ilicite.

Prim-ministru

DORIN RECEAN

Aprobat în ședința Guvernului din 13 noiembrie 2024
Decizia protocolară nr.46.2/2024

Proiect

L E G E

privind protecția specială a copiilor împotriva deplasării în străinătate sau reținerii ilicite

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

CAPITOLUL I DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 1. Obiectul legii

Prezenta lege stabilește procedura de examinare a cazurilor ce țin de înapoierea copilului cu vârsta de până la 16 ani la reședința obișnuită a acestuia și de exercitare a dreptului de vizitare a copilului, precum și autoritățile și instituțiile responsabile de aplicarea procedurii respective.

Articolul 2. Sfera de aplicare

În condițiile prezentei legi, copiii beneficiază de protecție fără nicio discriminare, indiferent de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinii politice sau de altă natură, indiferent de cetățenie, de apartenența etnică sau originea socială, de statutul obținut prin naștere, de situația materială, de gradul și tipul de dizabilitate, de aspectele specifice de creștere și educație ale lor, ale părinților lor sau ale reprezentanților lor legali/responsabililor lor legali, indiferent de locul aflării lor (familie, instituție educațională, serviciu social, instituție medicală, comunitate etc.) sau de orice alt criteriu.

Articolul 3. Noțiuni principale

În sensul prezentei legi, noțiunile principale utilizate au următoarele semnificații:

deplasarea ilicită a copilului – scoaterea copilului cu vârsta de până la 16 ani din țara unde își are reședința obișnuită, pentru o perioadă mai mare de 30 de zile, fără acordul scris, legalizat notarial, al celui alt reprezentant legal sau, după caz, al persoanei sau autorității desemnate să apere drepturile și interesele copilului și să acționeze în interesele și în numele copilului în materie de protecție, siguranță, ocrotire a sănătății, educație, proprietate și altor drepturi ale copilului;

reținerea ilicită a copilului – neînapoierea copilului cu vârsta de până la

16 ani în țara unde își are reședința obișnuită, după o perioadă mai mare de 30 de zile, în cazul lipsei acordului în scris, legalizat notarial, al reprezentantului legal sau, după caz, al persoanei sau al autorității desemnate să apere drepturile și interesele copilului și să acționeze în interesele și în numele copilului în materie de protecție, siguranță, ocrotire a sănătății, educație, proprietate și altor drepturi ale copilului;

reședința obișnuită a copilului – locul care exprimă o anumită integrare a copilului într-un mediu social și familial și care demonstrează o legătură apropiată și stabilă a acestuia cu locul vizat. La determinarea reședinței obișnuite a copilului, în fiecare caz particular, se iau în considerare toate elementele de fapt relevante, cum ar fi: durata, regularitatea, condițiile și motivele sejurului pe teritoriul unui stat, cetățenia copilului, locul și condițiile de școlarizare, cunoștințele lingvistice, precum și raporturile de familie și sociale ale copilului în statul respectiv;

domiciliul copilului – locul de aflare a copilului, care poate fi: domiciliul părinților sau al aceluia părinte la care locuiește permanent, al reprezentantului legal, locul serviciului social sau locul stabilit prin hotărârea judecătorească;

dreptul de vizitare – dreptul reprezentantului legal al copilului de a menține relații personale și contacte directe cu acesta, incluzând dreptul de a duce copilul pentru o perioadă limitată de timp în alt loc decât cel al reședinței sale obișnuite;

interesul superior al copilului – asigurarea condițiilor adecvate pentru creșterea și dezvoltarea armonioasă a copilului, ținând cont de particularitățile individuale ale personalității lui și de situația concretă în care acesta se află;

reprezentantul legal al copilului – părintele, persoana sau autoritatea desemnată, conform legii, să apere drepturile și interesele copilului și să acționeze în numele copilului în materie de protecție, siguranță, ocrotire a sănătății, educație, proprietate și altor drepturi ale copilului;

autoritate centrală – autoritatea desemnată de stat pentru a îndeplini atribuțiile prevăzute de Convenția de la Haga din 1980 privind aspectele civile ale răpirii internaționale de copii.

Articolul 4. Principiile protecției copilului

Protecția copilului se realizează conform următoarelor principii:

- a) asigurarea și promovarea cu prioritate a interesului superior al copilului;
- b) respectarea priorității privind creșterea și educarea copilului în familie;
- c) dreptul prioritar al părinților de a-și educa copiii conform propriilor convingeri și responsabilitatea primară a părinților pentru creșterea, educarea și protecția copiilor lor;
- d) obligația statului de a asigura familiei asistența necesară pentru creșterea și educarea copiilor;
- e) egalitatea șanselor și nediscriminarea;
- f) cooperarea intersectorială și intervenția multidisciplinară;
- g) asistența individualizată a fiecărui copil;

- h) respectarea demnității copilului;
- i) asigurarea participării copilului la luarea deciziilor care îl privesc, ținând cont de vârsta și de gradul său de maturitate;
- j) asigurarea continuității în creșterea și educarea copilului, ținând cont de identitatea sa etnică, religioasă, culturală și lingvistică, în cazul luării unei măsuri de protecție;
- k) celeritate în luarea oricărei decizii cu privire la copil;
- l) responsabilitatea autorităților pentru asigurarea protecției împotriva violenței.

Articolul 5. Autoritatea centrală a Republicii Moldova

Ministerul Muncii și Protecției Sociale (denumit în continuare – *autoritatea centrală a Republicii Moldova*) este abilitat să asigure îndeplinirea obligațiilor asumate de Republica Moldova ca urmare a aderării la Convenția de la Haga din 25 octombrie 1980 asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii (denumită în continuare – *Convenție*).

Articolul 6. Atribuțiile autorității centrale a Republicii Moldova

(1) Pentru realizarea obiectivelor stipulate în Convenție, autoritatea centrală a Republicii Moldova întreprinde toate măsurile corespunzătoare:

- a) pentru localizarea copilului deplasat în străinătate sau reținut ilicit în sensul Convenției;
- b) pentru prevenirea de noi pericole pentru copil sau de pagube pentru părțile interesate, luând sau procedând astfel încât să fie întreprinse măsuri provizorii;
- c) pentru a asigura înapoierea de bună voie a copilului sau a înlesni o soluție amiabilă, inclusiv prin mediere;
- d) pentru schimbul de informații privind situația socială a copilului;
- e) pentru a furniza informații generale privind dreptul statului în legătură cu aplicarea Convenției;
- f) pentru a introduce sau a înlesni deschiderea unei proceduri judiciare sau administrative, menite să obțină înapoierea copilului și, dacă este cazul, să îngăduie organizarea sau exercitarea efectivă a dreptului de vizitare;
- g) pentru a acorda sau înlesni, dacă este cazul, obținerea de asistență juridică, inclusiv prin oferirea asistenței juridice calificate de către un avocat;
- h) pentru a asigura, în condițiile legii, înapoierea copilului.

(2) Autoritatea centrală a Republicii Moldova încheie acorduri de colaborare și cooperează cu autoritățile administrației publice centrale și locale, cu instituțiile publice din țară și din străinătate, cu organizațiile internaționale și regionale, cu organizațiile neguvernamentale, cu alte persoane juridice din țară și din străinătate cu atribuții în domeniul de aplicare a Convenției.

Articolul 7. Competențele autorităților naționale

(1) Autoritățile și instituțiile competente din Republica Moldova au

obligăția să acorde de îndată suport autorității centrale a Republicii Moldova prin acordarea asistenței, transmiterea datelor deținute de către acestea potrivit competențelor, ca urmare a solicitărilor formulate în aplicarea prezentei legi.

(2) Soluționarea cererilor formulate de către persoana fizică, instituția, orice alt organism sau autoritatea centrală privind înapoierea copilului în statul reședinței sale obișnuite și cea privind exercitarea dreptului de vizitare a copilului este de competența Curții de Apel Chișinău, în conformitate cu articolul 293¹ din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225/2003.

(3) Curtea de Apel Chișinău poate coopera cu autoritățile naționale și ale statului în care copilul își avea reședința obișnuită, fie în mod direct, fie prin intermediul autorității centrale a Republicii Moldova.

Articolul 8. Soluționarea cauzelor prin mediere

(1) Cauzele care vizează înapoierea copilului în statul reședinței sale obișnuite sau exercitarea dreptului de vizitare a copilului se pot supune medierii de către autoritatea centrală a Republicii Moldova sau instanța de judecată, cu consimțământul și în numele părților, în conformitate cu Convenția. Prevederile legislației în domeniul medierii se vor aplica în modul corespunzător.

(2) În conformitate cu alin. (1), la cererea autorității centrale a Republicii Moldova sau a instanței de judecată, Uniunea Mediatorilor îi furnizează acesteia o listă a mediatorilor specializați în domeniul protecției copilului.

(3) Medierea cauzelor prevăzute la alin. (1) are loc într-un termen ce nu depășește 30 de zile calendaristice de la data încheierii contractului de mediere, dacă părțile nu au stabilit de comun acord alt termen.

(4) Cauzele nu se vor supune medierii dacă acest lucru este contrar interesului superior al copilului, nu este adecvat în speță sau ar întârzia procedura în mod nejustificat.

Capitolul II ÎNAPOIEREA COPILULUI

Articolul 9. Cererea privind înapoierea copilului în statul reședinței sale obișnuite

Persoana fizică, autoritatea, instituția sau organismul care pretinde că un copil a fost deplasat în străinătate sau reținut ilicit în sensul Convenției poate să sesizeze fie autoritatea centrală a reședinței obișnuite a copilului, fie pe cea a statului contractant de la locul aflării copilului, pentru ca aceasta să acorde asistență în vederea asigurării înapoierii copilului în țara în care își are reședința obișnuită.

Articolul 10. Condițiile de formă și conținut al cererii privind înapoierea copilului în statul reședinței sale obișnuite

(1) Persoana fizică, instituția, organismul sau autoritatea centrală din străinătate înaintează cererea autorității centrale a Republicii Moldova în vederea

înapoierei copilului aflat pe teritoriul Republicii Moldova ca urmare a unei deplasări sau rețineri ilicite.

(2) Autoritatea centrală a Republicii Moldova acționează cu celeritate atunci când soluționează cererile întemeiate pe Convenție.

(3) Atunci când recepționează o cerere prevăzută la alin. (1), autoritatea centrală a Republicii Moldova confirmă recepționarea în termen de 10 zile lucrătoare de la data primirii cererii.

(4) După recepționarea cererii, autoritatea centrală a Republicii Moldova verifică îndeplinirea condițiilor prevăzute la art. 8 alin. (2) din Convenție și articolul 293² din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225/2003 și, după caz, în termen de 10 zile lucrătoare de la primirea cererii va solicita completarea acesteia sau prezentarea actelor lipsă. Aceasta informează, fără întârziere nejustificată, persoana fizică, instituția, organismul sau autoritatea centrală din străinătate, după caz, care sunt demersurile inițiale care au fost întreprinse sau urmează să fie întreprinse pentru soluționarea cererii.

(5) În cazul în care cererea nu îndeplinește condițiile privind reședința obișnuită și vârsta copilului, prevăzute de art. 4 din Convenție, autoritatea centrală a Republicii Moldova va restitui cererea.

(6) Autoritatea centrală a Republicii Moldova nu va examina cererea depusă în condițiile prevăzute de Convenție, în cazul în care aceasta sau anexele acesteia nu sunt însoțite de traducerea în limba română.

(7) În cazul în care cererea întrunește condițiile prezentului articol, autoritatea centrală a Republicii Moldova depune această cerere la Curtea de Apel Chișinău. În funcție de circumstanțele cauzei, autoritatea centrală a Republicii Moldova poate întreprinde orice măsură susceptibilă pentru a asigura înapoierea de bunăvoie a copilului.

(8) Dacă autoritatea centrală a Republicii Moldova are indicii că copilul a cărui înapoiere se solicită se află pe teritoriul altui stat parte la Convenție, aceasta va transmite cererea direct autorității centrale a acelui stat, informând despre aceasta autoritatea centrală solicitantă sau, după caz, reclamantul.

Articolul 11. Informarea și opinia copilului

(1) Pe tot parcursul procedurii de examinare a cererii privind înapoierea copilului cu vârsta de până la 16 ani, în urma deplasării și/sau reținerii ilicite, la reședința obișnuită a acestuia, autoritatea tutelară teritorială, în a cărei rază teritorială domiciliază copilul, este obligată să-i ofere informații și explicații clare și complete, potrivit vârstei și gradului său de maturitate, referitor la etapele și la durata acestui proces.

(2) În procesul de examinare a cazurilor indicate la alin. (1) se va ține cont de opinia, dorințele și de sentimentele copilului în funcție de vârsta și de capacitatea lui de înțelegere.

Articolul 12. Asistența juridică garantată de stat

Persoana fizică, instituția, organismul sau autoritatea interesată din

străinătate a cărei cerere îndeplinește condițiile prevăzute la art. 8 alin. (2) din Convenție și la art. 293² din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225/2003 poate beneficia de asistență juridică garantată de stat în cadrul soluționării cererii de înapoiere, indiferent de nivelul veniturilor. Prevederile legislației în domeniul asistenței juridice garantate de stat se vor aplica în modul corespunzător.

Articolul 13. Atribuțiile Consiliului Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat

(1) La cererea persoanei fizice, a instituției, a organismului sau a autorității centrale din străinătate, autoritatea centrală a Republicii Moldova va facilita acordarea asistenței juridice garantate de stat de către un avocat specializat desemnat de Oficiul teritorial al Consiliului Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat (în continuare – *Consiliul Național*).

(2) Coordonatorul Oficiului teritorial al Consiliului Național desemnează, în termen de 3 zile lucrătoare, pentru persoana cu reședința obișnuită în străinătate care a formulat cererea de înapoiere, obligatoriu, din oficiu, un avocat pentru sesizarea instanței, reprezentare și asistare în instanță, precum și în cazuri de inițiere a măsurilor de executare silită.

(3) Avocatul desemnat potrivit alin. (2) înaintează cererea de înapoiere la instanța competentă, în termen de 7 zile calendaristice de la data primirii înștiințării desemnării sale.

(4) În termen de 48 de ore de la data încetării mandatului avocatului desemnat potrivit alin. (2), acesta va restitui autorității centrale a Republicii Moldova întreaga documentație înaintată potrivit alin. (1), precum și actele instanței, comunicate pe marginea cererii de înapoiere.

Articolul 14. Sesizarea instanței de judecată de către persoana fizică, instituția, organismul sau autoritatea centrală din străinătate

(1) Prevederile art. 10 nu exclud posibilitatea ca persoana fizică, instituția, organismul sau autoritatea centrală din străinătate să sesizeze direct instanța de judecată națională competentă, fie personal, fie prin intermediul unui avocat ales. În cazul în care reprezentarea se face prin avocatul ales, iar autoritatea centrală a Republicii Moldova a fost inițial sesizată potrivit art. 10, aceasta va pune la dispoziția avocatului cererea-tip completată și toate actele doveditoare transmise de autoritățile competente ale statului solicitant.

(2) Refuzul autorității centrale a Republicii Moldova de a accepta cererea de înapoiere, potrivit art. 27 din Convenție, nu împiedică persoana fizică, instituția, organismul sau autoritatea centrală din străinătate să se adreseze direct către Curtea de Apel Chișinău.

(3) În cazul în care cererea nu vizează înapoierea copilului aflat pe teritoriul Republicii Moldova ca urmare a unei deplasări sau rețineri ilicite, sau nu îndeplinește condițiile prevăzute la art. 8 alin. (2) din Convenție și la art. 293² din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225/2003, Curtea de Apel

Chișinău restituie cererea.

Articolul 15. Soluționarea cererilor de înapoiere a copilului în statul reședinței sale obișnuite

(1) Cauzele având ca obiect soluționarea cererilor de înapoiere a unui copil aflat pe teritoriul Republicii Moldova în condițiile art. 3 din Convenție se judecă în fond, în termenul și condițiile prevăzute la art. 293³ din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225/2003.

(2) Hotărârea integrală a instanței de judecată se întocmește în termen de 14 zile de la data pronunțării dispozitivului acesteia.

(3) Soluționarea cererilor se va face în contradictoriu cu persoana despre care se susține că a deplasat sau a reținut ilicit copilul în Republica Moldova, reclamantul sau avocatul acestuia, reprezentantul autorității tutelare teritoriale în a cărei evidență se află copilul, reprezentantul autorității centrale și, după caz, copilul. Instanța nu poate refuza înapoierea copilului în cazul în care reclamantul sau avocatul acestuia nu a avut posibilitatea să fie ascultat.

(4) Instanța de judecată este obligată să țină cont de opinia copilului, având în vedere vârsta, maturitatea și gradul de dezvoltare a acestuia.

(5) În toate situațiile, la audierea copilului va participa un psiholog care va redacta, la cererea instanței, un raport de evaluare psihologică.

Articolul 16. Comunicarea adresei de corespondență a reclamantului

Reclamantul din străinătate este obligat să indice adresa de corespondență în Republica Moldova unde urmează să fie făcute toate comunicările privind procesul. În lipsa unei adrese, comunicarea actelor se realizează prin intermediul autorității centrale a Republicii Moldova și al autorității centrale străine în care reclamantul își are reședința.

Articolul 17. Valabilitatea actelor și hotărârilor străine

(1) Actele oficiale eliberate, redactate sau legalizate, în conformitate cu legislația străină și în forma stabilită, de către organele competente ale statului participant la Convenție, în privința cetățenilor săi sau a persoanelor străine, certificate cu sigiliu, pot fi prezentate instanței de judecată a Republicii Moldova fără vreo altă legalizare.

(2) Instanța de judecată poate ține seama de legea și de hotărârile judiciare sau administrative străine pertinente, fără a fi nevoie să recurgă la procedurile specifice de recunoaștere a hotărârii străine. De asemenea, instanța de judecată va putea solicita reclamantului prezentarea unei hotărâri sau a unui alt document, emanând de la autoritățile statului în care copilul își are reședința obișnuită, care să ateste, dacă legea statului respectiv permite aceasta, faptul că deplasarea copilului de pe teritoriul aceluși stat ori reținerea a avut loc prin încălcarea unui drept privind încredințarea, atribuit potrivit legii statului străin.

(3) Actele oficiale, legile și hotărârile judiciare sau administrative străine se vor prezenta cu o traducere în limba română.

Articolul 18. Adoptarea măsurilor de protecție a copilului de către instanța de judecată

(1) Pe întreaga durată a procesului, instanța de judecată poate dispune, printr-un act de dispoziție nesusceptibil de atac, oricare dintre măsurile de protecție a copilului prevăzute de legislație.

(2) Dacă există motive care să justifice bănuiala că copilul ar putea părăsi hotarul Republicii Moldova, pentru a fi sustras de la procedura de înapoiere, deschisă potrivit Convenției și prezentei legi, instanța de judecată va dispune la cererea reclamantului, în aceeași zi în care cererea a fost admisă, printr-un act de dispoziție nesusceptibil de atac:

a) ridicarea pașaportului copilului sau a altui document de călătorie, după caz, iar în lipsa acestuia interzicerea eliberării unui document de călătorie pentru copil;

b) interzicerea traversării de către copil a hotarelor Republicii Moldova pentru o anumită perioadă de timp.

(3) Măsura ridicării pașaportului sau a altui document de călătorie se dispune pe o durată determinată ori până la încetarea motivelor care au justificat-o. Copia de pe actul de dispoziție prin care s-au dispus măsurile prevăzute de alin. (2) se transmite imediat Agenției Servicii Publice, în cazul interzicerii eliberării unui document de călătorie pentru copil, și Inspectoratului General al Poliției de Frontieră din subordinea Ministerului Afacerilor Interne în cazurile ridicării pașaportului copilului sau a altui document de călătorie și interzicerii traversării de către copil a hotarelor Republicii Moldova.

(4) În cazul ridicării pașaportului copilului sau a altui document de călătorie, Inspectoratul General al Poliției de Frontieră îl transmite instanței de judecată care a emis actul de dispoziție.

Articolul 19. Procedura și măsurile în cazul constatării deplasării sau reținerii ilicite a copilului

(1) Dacă instanța de judecată constată că deplasarea sau reținerea copilului pe teritoriul Republicii Moldova este ilicită în sensul art. 3 din Convenție, va dispune înapoierea copilului în țara în care acesta își are reședința obișnuită, cu condiția ca acest fapt să nu-l expună unui pericol fizic sau psihic sau în orice alt chip să nu-l situeze într-o situație intolerabilă.

(2) Instanța de judecată va stabili, în cuprinsul hotărârii, un termen pentru executarea obligației de înapoiere a copilului, care nu va putea fi mai mare de două săptămâni de la pronunțarea hotărârii integrale. Termenul este stabilit sub sancțiunea unei amenzi în favoarea statului Republica Moldova, cuprinse între 100 și 200 de unități convenționale.

(3) Odată cu pronunțarea hotărârii de înapoiere, instanța de judecată va putea dispune una dintre următoarele măsuri:

a) predarea pașaportului copilului sau a documentului de călătorie, după caz, de către pârât părții reclamante;

b) obligarea reprezentantului legal pârât de a-și da concursul pentru

eliberarea unui document de călătorie pe numele copilului;

c) autorizarea reclamantului pentru preluarea copilului său personal sau, după caz, prin reprezentantul acestuia, în cazul refuzului de executare voluntară a obligației de înapoiere în termenul stabilit.

(4) În cazul în care instanța de judecată preconizează să refuze înapoierea copilului exclusiv în temeiul art.13 alin. (1) lit. b) din Convenție, aceasta nu refuză înapoierea copilului în cazul în care partea care solicită înapoierea copilului demonstrează instanței, prin furnizarea de dovezi concludente, că s-au luat măsuri corespunzătoare pentru a asigura protecția copilului după înapoierea sa, sau în cazul în care instanța este convinsă de acest lucru în alt mod.

(5) În sensul alin. (4) din prezentul articol, instanța de judecată poate comunica cu autoritățile competente din statul în care copilul își avea reședința obișnuită imediat înaintea deplasării sau a reținerii sale ilicite, fie direct, fie prin intermediul autorităților centrale.

(6) Suportarea cheltuielilor pentru înapoierea copilului se stabilește conform art. 26 din Convenție.

(7) Reprezentantul legal pârât poate fi obligat la suportarea cheltuielilor statului Republicii Moldova pentru desemnarea avocaților pe caz, în conformitate cu legislația.

Articolul 20. Comunicarea și contestarea hotărârii instanței de judecată

(1) Hotărârea Curții de Apel Chișinău prin care s-a dispus înapoierea copilului este executorie.

(2) Dispozitivul hotărârii se comunică părților și autorității centrale a Republicii Moldova în ziua în care a fost pronunțat. Hotărârea motivată se comunică în termen de 48 de ore de la data redactării hotărârii integrale.

(3) Hotărârea poate fi atacată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție, în termene de 10 zile de la data comunicării hotărârii integrale. Recursul suspendă executarea hotărârii. Dosarul va fi înaintat Curții Supreme de Justiție, în termen de 5 zile de la expirarea termenului de recurs.

(4) Cu excepția cazului în care acest lucru se dovedește imposibil din cauza unor împrejurări excepționale, Curtea Supremă de Justiție pronunță decizia în cel mult șase săptămâni de la momentul la care toate etapele procedurale necesare au fost parcurse și instanța este în măsură să examineze recursul.

(5) Dispozitivul instanței de recurs se comunică părților și autorității centrale a Republicii Moldova în ziua în care a fost pronunțat. Decizia integrală a instanței de recurs se comunică în termen de 48 de ore de la data redactării sale.

Articolul 21. Procedura în cazul neexecutării hotărârii judecătorești de înapoiere a copilului

(1) În cazul în care hotărârea judecătorească de înapoiere a copilului nu este executată de bunăvoie în termenul stabilit de instanță, autoritatea centrală a Republicii Moldova informează cu privire la neexecutare Uniunea Națională a

Executorilor Judecătorești, care va identifica executorul judecătoresc responsabil de executarea hotărârii respective, conform competențelor teritoriale.

(2) Reclamantul sau avocatul acestuia depune cererea de executare silită, însoțită de titlul executoriu, la executorul judecătoresc desemnat, în termen de 7 zile de la data primirii înștiințării desemnării de către președintele Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești.

(3) Dacă hotărârea judecătorească de înapoiere a copilului în statul unde are reședința obișnuită nu este executată voluntar, în termenul stabilit de instanță de judecată, se procedează la executarea silită, de transmitere a copilului de la persoana în a cărei grijă se află copilul către reprezentantul legal al acestuia, stabilit cu domiciliul în străinătate, sau după caz persoanei împuternicite de a prelua copilul.

(4) Executarea se va efectua în prezența obligatorie a unui reprezentant al autorității tutelare teritoriale. Executorul judecătoresc poate solicita, după caz, concursul altor persoane cu competențe în domeniul protecției copilului.

(5) În cazul în care o hotărâre judecătorească, astfel cum e menționată la alin.(1), nu a fost executată în termen de două săptămâni de la data inițierii procedurii de executare, partea care solicită executarea sau autoritatea centrală a Republicii Moldova au dreptul să ceară Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești să prezinte motivele care justifică întârzierea.

Articolul 22. Comunicarea despre încetarea examinării cazului de înapoiere a copilului

Autoritatea centrală a Republicii Moldova va informa autoritatea centrală a statului solicitant despre încetarea examinării cazului de înapoiere a copilului dacă persoana fizică, instituția, organismul sau autoritatea centrală din străinătate care a formulat cererea:

a) nu răspunde, în termen de 60 de zile calendaristice, solicitărilor autorității centrale a Republicii Moldova;

b) nu participă sau nu desemnează o persoană împuternicită, în cadrul procedurii de preluare silită a copilului de la persoana în a cărei grijă se află acesta.

Articolul 23. Confirmarea deplasării sau reținerii ilicite a copilului

(1) În aplicarea art. 15 din Convenție, la cererea unei autorități judiciare sau administrative a unui stat parte la Convenție, Curtea de Apel Chișinău poate pronunța o hotărâre prin care să confirme dacă, potrivit legislației Republicii Moldova, deplasarea ori reținerea copilului pe teritoriul unui stat străin, a cărei reședință obișnuită este în Republica Moldova, s-a făcut cu încălcarea vreunui drept ce ține de încredințarea acestuia.

(2) Cererea este recepționată de autoritatea centrală a Republicii Moldova și se depune de către aceasta la Curtea de Apel Chișinău.

(3) La examinarea cererii prevăzute la alin. (1), se vor aplica în modul corespunzător termenele prevăzute de articolele 293³ și 293⁴ din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225/2003.

(4) Hotărârea nu este supusă niciunei căi de atac și se comunică autorității judiciare sau administrative solicitante, prin intermediul autorității centrale a Republicii Moldova, în termen de 48 de ore de la data redactării hotărârii integrale.

Capitolul III

EXERCITAREA DREPTULUI DE VIZITARE A COPILULUI

Articolul 24. Cererea privind exercitarea dreptului de vizitare a copilului

(1) Persoana fizică, instituția, organismul sau autoritatea centrală din străinătate parte la Convenție poate solicita autorității centrale a Republicii Moldova acordarea asistenței pentru organizarea sau protejarea exercitării dreptului de vizitare a unui copil, având reședința pe teritoriul Republicii Moldova, în conformitate cu art.1 lit. b) și art. 21 din Convenție.

(2) Autoritatea tutelară teritorială va informa reprezentantul/responsabilul legal al copilului la care acesta își are stabilită locuința despre solicitarea de exercitare a dreptului de vizitare a copilului de către celălalt părinte și va încerca soluționarea pe cale amiabilă a cererii privind exercitarea dreptului de vizitare. Aceasta va atrage atenția persoanei care exercită autoritatea părintească asupra copilului și la care acesta își are stabilită locuința cu privire la sancțiunile ce pot fi aplicate, potrivit prezentei legi, în cazul refuzului de a permite de bunăvoie exercitarea dreptului de vizitare.

(3) Cauzele având ca obiect soluționarea cererilor privind exercitarea dreptului de vizitare a copilului se judecă în fond, în ședință închisă, în termen de cel mult 10 zile lucrătoare de la admiterea cererii.

(4) Hotărârea integrală a Curții de Apel Chișinău se întocmește în termen de 14 zile de la data pronunțării dispozitivului acesteia.

(5) Dispozitivul hotărârii se comunică părților și autorității centrale a Republicii Moldova în ziua în care a fost pronunțat. Hotărârea motivată se comunică în termen de 48 de ore de la data redactării hotărârii integrale.

Articolul 25. Exercițarea dreptului de vizitare în afara teritoriului Republicii Moldova și condițiile aferente

(1) Dacă se solicită ca exercitarea dreptului de vizitare să se facă prin deplasarea copilului în afara teritoriului Republicii Moldova, Curtea de Apel Chișinău va putea încuviința exercitarea dreptului de vizitare prin deplasarea copilului în afara teritoriului Republicii Moldova doar dacă există garanții pentru a asigura înapoierea de bunăvoie a copilului în Republica Moldova. Instanța de judecată va putea obliga reprezentantul legal al copilului, beneficiar al dreptului de vizitare, la depunerea unei cauțiuni, a cărei sumă nu poate depăși 50000 de lei. Cauțiunea se depune la executorul judecătoresc responsabil de executarea hotărârii, conform competențelor teritoriale.

(2) Atunci când exercitarea dreptului de vizitare este condiționată de depunerea unei cauțiuni, Curtea de Apel Chișinău va stabili, în cuprinsul aceleiași

hotărâri, cuantumul cauțiunii, termenul în care trebuie depusă și momentul restituirii acesteia, asigurându-se că măsura este proporțională și nu contravine interesului superior al copilului.

(3) Prin hotărâre se va dispune cu privire la suportarea cheltuielilor aferente exercitării dreptului de vizitare, în conformitate cu art. 26 alin. (4) din Convenție. Instanța va stabili proporția în care aceste cheltuieli vor fi suportate, ținând cont de situația financiară și de necesitatea asigurării accesului efectiv la dreptul de vizitare.

Articolul 26. Procedura în cazul refuzului contactului sau al manifestării aversiunii de către copil

(1) În cazul în care copilul la care se referă cererea privind organizarea sau protejarea exercitării dreptului de vizitare refuză constant contactul cu unul dintre reprezentanți legali sau manifestă sentimente de aversiune față de acesta, Curtea de Apel Chișinău poate dispune, în funcție de vârsta copilului, ca acesta să urmeze un program de consiliere psihologică.

(2) Cererea se soluționează prin hotărâre, cu citarea părinților, a persoanei la care se află copilul, după caz, precum și a autorității tutelare teritoriale din raza teritorială unde se află copilul. Hotărârea nu este supusă niciunei căi de atac.

(3) Hotărârea va fi comunicată de către instanța de judecată autorităților competente să o pună în aplicare și autorității centrale a Republicii Moldova, în termen de 5 zile de la pronunțare.

(4) În termen de 30 zile de la comunicarea hotărârii menționate la alin. (3), psihologul va stabili durata și conținutul programului de consiliere psihologică, după o evaluare psihologică inițială a copilului. Psihologul va comunica, de îndată, instanței de judecată durata programului de consiliere psihologică, precum și, dacă este cazul, modificarea acestuia.

(5) După finalizarea programului, psihologul va întocmi un raport privind evaluarea psihologică finală și îl va comunica instanței de judecată și autorității centrale a Republicii Moldova.

Articolul 27. Cooperare internațională la verificarea condițiilor de vizitare

În funcție de împrejurări, autoritatea centrală a Republicii Moldova poate solicita fie autorității centrale a statului în care urmează să se afle copilul pe durata vizitei, fie misiunii diplomatice sau oficiului consular al Republicii Moldova în acel stat să acorde asistență și cooperare pentru verificarea condițiilor în care are loc vizita.

Capitolul IV DISPOZIȚII FINALE

Articolul 28. Cheltuielile legate de implementarea Convenției

(1) Toate cererile formulate în scopul punerii în aplicare a

prevederilor Convenției și ale prezentei legi sunt scutite de taxe.

(2) Cheltuielile pentru îndeplinirea de către autoritatea centrală a Republicii Moldova a obligațiilor rezultate din Convenție și din prezenta lege se suportă din bugetul alocat Ministerului Muncii și Protecției Sociale.

Articolul 29. Dispoziții finale

Prezenta lege intră în vigoare de la 1 ianuarie 2025.

NOTA DE FUNDAMENTARE

la proiectul de lege privind protecția specială a copiilor împotriva deplasării în străinătate sau reținerii ilicite

1. Denumirea sau numele autorului și, după caz, a/al participanților la elaborarea proiectului actului normativ

Proiectul de lege a fost elaborat de Ministerul Muncii și Protecției Sociale.

La etapa pregătirii proiectului, a fost constituit un grup de lucru pentru elaborarea legii menționate, în baza *Ordinului Ministrului Muncii și Protecției Sociale nr. 53 din 6 martie 2024 cu privire la instituirea Grupului de lucru pentru elaborarea proiectului de Lege privind punerea în aplicare a prevederilor Convenției asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii de la Haga din 25 octombrie 1980*. Astfel, au fost organizate ședințe de consultare și proiectul a fost definitivat în baza propunerilor înaintate. Acest grup de lucru a întrunit reprezentanți ai: Ministerului Justiției, Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Educației și Cercetării, Ministerului Sănătății, Ministerului Afacerilor Externe, Consiliului Superior al Magistraturii, Procuraturii Generale, Inspectoratului General al Poliției de Frontieră, Consiliului Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat, Consiliului de Mediere, Direcției Generale pentru Protecția Drepturilor Copilului mun. Chișinău, Centrului Republican de Asistență Psihopedagogică, Universității de Stat din Republica Moldova, Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți și partenerilor de dezvoltare/organizațiilor societății civile.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ

2.1. Temeiul legal sau, după caz, sursa proiectului actului normativ

Acordul de Asociere dintre Republica Moldova, pe de o parte și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, prevede *Capitolul 27 Cooperarea în domeniul protecției și al promovării drepturilor copilului*.

Guvernul Republicii Moldova, aprobând la 1 iunie 2022 Programul național pentru protecția copilului pentru anii 2022-2026, s-a angajat să stabilească în cadrul național normativ mecanisme de intervenție promptă și eficientă a sistemului de protecție la nevoile fiecărui copil, în conformitate cu prevederile Convenției ONU cu privire la drepturile copilului, ale Acordului de Asociere și ale altor mecanisme internaționale, asigurând implementarea deplină a recomandărilor acestora, fapt confirmat de Platforma de monitorizare a recomandărilor internaționale privind drepturile omului în Moldova.

Una din acțiunile Planului privind implementarea Programului național pentru protecția copilului pentru anii 2022-2026 este acțiunea nr. 6 care stabilește elaborarea și aprobarea Legii privind punerea în aplicare a prevederilor *Convenției asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii de la Haga din 25 octombrie 1980* (în continuare – *Convenția*).

Convenția reprezintă un tratat specializat care oferă o soluție rapidă de înapoiere a unui copil strămutat ilicit sau abuziv de către un părinte dintr-o țară membră a *Convenției* în alta. Un număr de 103 state au aderat la acest tratat, inclusiv toate țările membre ale Uniunii Europene. Republica Moldova a ratificat *Convenția* la data de 1 iulie 1998.

Astfel, proiectul de lege a fost elaborat pentru a implementa un mecanism de aplicare efectivă a prevederilor *Convenției* vizate și întru asigurarea implementării articolului 9 alin. (2) din *Legea nr. 370/2023 privind drepturile copilului*, care reglementează că statul întreprinde măsurile necesare pentru a combate acțiunile ilegale de deplasare a copilului într-un alt stat și asigură identificarea și returnarea copilului răpit în statul reședinței sale obișnuite.

Cu privire la denumirea proiectului de lege, acțiunea nr. 6 menționată mai sus stabilește „elaborarea și aprobarea Legii privind punerea în aplicare a prevederilor *Convenției asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii de la Haga din 25 octombrie 1980*”. Denumirea proiectului de lege vizat reflectă esența *Convenției* și scopul pe care aceasta îl urmărește, i.e. să acorde protecție copiilor care au fost supuși deplasării sau reținerii ilicite. Astfel, notăm că această schimbare de denumire vine să sporească claritatea pentru cititori cu privire la obiectul pe care îl acoperă.

2.2. Descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a deficiențelor/lacunelor normative

Un prim pas important în implementarea prevederilor *Convenției* prenotate a fost adoptarea *Legii nr. 112 din 9 iulie 2020 pentru modificarea unor acte normative*. Această lege a introdus următoarele două prevederi esențiale:

1. Articolul 7¹ în *Legea 140/2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți*, care la litera b) stabilește că Ministerul Muncii și Protecției Sociale exercită atribuțiile de autoritate centrală desemnată în contextul implementării prevederilor *Convenției* asupra protecției copiilor și cooperării în materie de adopție internațională, încheiată la Haga la 29 mai 1993, celor ale *Convenției* asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii, întocmită la Haga la 25 octombrie 1980, și celor ale *Convenției* europene asupra recunoașterii și executării deciziilor privind supravegherea copiilor și restabilirea supravegherii copiilor, adoptată la Luxemburg la 20 mai 1980; și

2. Capitolul XXV¹ în *Codul de procedură civilă* adoptat prin *Legea nr. 225-XV din 30.05.2003*, care reglementează aspecte de procedură privind înapoierea copilului și exercitarea dreptului de vizitare a copilului, stabilind competența exclusivă a Curții de Apel Chișinău de a examina și de a se pronunța asupra cererilor formulate în acest sens.

De asemenea, a fost aprobat și *Ordinul Ministrului Muncii și Protecției Sociale nr. 570/2021 cu privire la aprobarea modelelor uniforme de acte* (prin care a fost aprobat modelul unic al Avizului privind corespunderea înapoierii copilului în asigurarea interesului superior al acestuia.

Totodată, s-au constatat unele dificultăți practice în aplicarea prevederilor menționate mai sus, în special: (i) lipsa mecanismelor eficiente de prevenire a cazurilor de răpire internațională de copii, (ii) lipsa mecanismelor specifice domeniului de răpire internațională de copii pentru oferirea asistenței juridice garantată de stat în contextul examinării cazurilor în acest sens și (iii) lipsa unor proceduri detaliate în privința procesării cererilor și formulate în baza *Convenției* vizate.

Prin urmare, este necesar de îmbunătățit cadrul național pentru asigurarea aplicării efective și practice a prevederilor *Convenției* sus-numite, astfel încât acesta să poată oferi o protecție veritabilă a copiilor supuși deplasării și reținerii ilicite și măsuri de remediere a situației acestora.

Ministerul Muncii și Protecției Sociale a realizat două ședințe consultative cu unii reprezentanți ai autorităților/instituțiilor publice cu competențe profesionale în domeniul protecției drepturilor copilului și judecători, în cadrul cărora au fost discutate provocările și obstacolele cu care aceștia s-au confruntat, accentuând necesitatea intervenirii unor modificări semnificative în cadrul normativ al statului.

În acest context, proiectul de lege constituie un mecanism de implementare efectivă a prevederilor *Convenției* care completează prevederile existente în celelalte acte normative menționate mai sus în domeniul deplasării și al reținerii ilicite a copiilor, precum și al exercitării dreptului de vizitare.

3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse

3.1. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Proiectul vine să introducă competențe clare ale Ministerului Muncii și Protecției Sociale în calitate de autoritate centrală în sensul *Convenției asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii de la Haga din 25 octombrie 1980*, după cum urmează:

Pentru realizarea obiectivelor stipulate în *Convenție*, autoritatea centrală, fie direct, fie cu sprijinul oricărui intermediar, ia toate măsurile potrivite:

- a) pentru localizarea copilului deplasat în străinătate sau reținut ilicit în sensul *Convenției*;
- b) pentru prevenirea de noi pericole pentru copil sau de pagube pentru părțile interesate, luând sau procedând astfel încât să fie luate măsuri provizorii;
- c) pentru a asigura înapoierea de bună voie a copilului sau a înlesni o soluție amiabilă, inclusiv prin mediere;
- d) pentru schimbul de informații, privind situația socială a copilului;
- e) pentru a furniza informații generale privind dreptul statului în legătură cu aplicarea *Convenției*;
- f) pentru a introduce sau a înlesni deschiderea unei proceduri judiciare sau administrative, menite să obțină înapoierea copilului și, dacă este cazul, să îngăduie organizarea sau exercitarea efectivă a dreptului de vizitare;

g) pentru a acorda sau înlesni, dacă este cazul, obținerea de asistență juridică, inclusiv prin oferirea asistenței juridice calificate de către un avocat;

h) pentru a asigura, în condițiile legii, înapoierea copilului.

Autoritatea centrală a Republicii Moldova încheie acorduri de colaborare și cooperează cu autoritățile administrației publice centrale și locale, cu instituții publice din țară și din străinătate, cu organizații internaționale și regionale, cu organizații neguvernamentale, cu alte persoane juridice din țară și din străinătate cu atribuții în domeniul de aplicare a *Convenției*.

De asemenea, proiectul vine să reglementeze fiecare etapă a procesării și examinării cererilor formulate în baza *Convenției* prenotate. La nivel național, există un mecanism de aplicare a prevederilor acestui tratat, însă ele sunt incomplete și prevederile în vigoare nu reglementează unele aspecte importante pentru eficacitatea protecției oferite de *Convenție*.

În acest sens, printre elementele noi pe care proiectul le introduce în legislația națională, evidențiem următoarele:

- Instituirea unor noțiuni noi în legislația națională, cum ar fi: autoritate centrală, reședință obișnuită a copilului, dreptul de vizitare, deplasarea ilicită și reținerea ilicită a copilului. Cu privire la noțiunile de deplasarea ilicită și reținerea ilicită a copilului, notăm că asemenea cerință de a avea consimțământul celuilalt părinte/reprezentant legal pentru a scoate copilul peste hotare pentru a evita încadrarea acestui fapt ca și deplasare sau reținere ilicită a copilului, este impusă și în alte state, printre care menționăm: Belgia, Lituania, Germania, Elveția, Franța și Letonia. Totuși, s-a optat pentru stabilirea necesității de a avea consimțământul celuilalt părinte/reprezentant legal doar în cazul în care scoaterea copilului peste hotarele țării se face pentru un termen ce depășește 30 de zile, astfel încât nu oricare ieșire să necesite acest consimțământ pentru a nu fi considerată drept deplasare sau reținere ilicită;

- Acordarea asistenței juridice garantate de stat, indiferent de nivelul veniturilor, la cererea persoanei fizice, instituției, organismului sau autorității centrale din străinătate și procedura de urmat în acest sens;

- Valabilitatea și recunoașterea actelor și hotărârilor străine prezentate în cadrul procedurii de examinare a cererilor formulate în baza *Convenției*;

- Procedura detaliată a examinării cererilor de către instanța de judecată competentă, *i.e.* Curtea de Apel Chișinău;

- Adoptarea măsurilor de protecție a copilului de către instanța de judecată pe întreaga durată a procesului, inclusiv ridicarea pașaportului copilului sau interzicerea traversării de către copil a hotarelor Republicii Moldova pentru o anumită perioadă de timp;

- Procedura și măsurile în cazul constatării deplasării sau reținerii ilicite a copilului;

- Competența Curții de Apel Chișinău de a stabili, în cuprinsul hotărârii, un termen pentru executarea obligației de înapoiere a copilului, care nu va putea fi mai mare de două săptămâni de la pronunțarea hotărârii. Termenul este stabilit sub sancțiunea unei amenzi în favoarea statului Republica Moldova, cuprinse între 100 și 200 de unități convenționale. Acest quantum a fost stabilit reieșind din realitățile naționale și cu scopul de a descuraja persoana vizată de la eschivarea înapoierii copilului în statul reședinței sale obișnuite în cazul în care este impus să o facă ca urmare a hotărârii judiciare;

- Procedura în cazul neexecutării hotărârii judecătorești de înapoiere a copilului, cu implicarea executorilor judecătorești;

- Cooperarea între autoritățile naționale și cele străine, inclusiv în privința verificării condițiilor în care are loc vizita și a asigurării readucerii copilului în țară la sfârșitul perioadei de vizită;

- Procedura în cazul în care copilul refuză constant contactul cu unul dintre reprezentanți legali sau manifestă sentimente de aversiune față de acesta, prin oferirea posibilității instanței de a dispune urmarea unui program de consiliere psihologică, asigurând astfel o protecție adecvată a copilului prin prisma bunăstării mintale, pentru a putea depista cauza refuzului contactului, inclusiv eventuale abuzuri comise asupra lui, și pentru a întreprinde măsurile corespunzătoare ca urmare a raportului privind evaluarea psihologică finală.

Astfel, întreaga procedură este reglementată de proiectul de lege vizat, pornind de la recepționarea cererii privind înapoierea copilului sau privind exercitarea dreptului de vizitare a copilului, sesizarea

Curții de Apel Chișinău, desfășurarea procedurilor judiciare, administrative și cele de executare, până la soluționarea definitivă a cauzei.

De asemenea, rolul avocaților care prestează servicii garantate de stat, al executorilor judecătorești, al angajaților poliției de frontieră este definit cu precizie.

Proiectul de lege pune accent, în baza *Convenției*, asupra reședinței obișnuite a copilului. În acest sens, accentuăm că potrivit jurisprudenței Curții de Justiție a Uniunii Europene, reședința obișnuită a copilului trebuie să fie stabilită pe baza unui ansamblu de împrejurări de fapt specifice fiecărui caz în parte. În afară de prezența fizică a copilului într-un stat membru, trebuie să fie reținuți și alți factori de natură să demonstreze că această prezență nu are deloc un caracter temporar sau ocazional și că reședința copilului exprimă o anumită integrare într-un mediu social și familial. Trebuie mai ales să fie luate în considerare durata, regularitatea, condițiile și motivele sejurului pe teritoriul unui stat membru și ale mutării familiei în acest stat, cetățenia copilului, locul și condițiile de școlarizare, cunoștințele lingvistice, precum și raporturile de familie și sociale ale copilului în statul respectiv.¹

De asemenea, Curtea de la Luxemburg a reținut că noțiunea „reședință obișnuită” trebuie interpretată în sensul că respectiva reședință corespunde locului care exprimă o anumită integrare a copilului într-un mediu social și familial. Este de competența instanței naționale să determine reședința obișnuită a copilului, ținând seama de ansamblul împrejurărilor de fapt specifice fiecărui caz în parte.²

3.2. Opțiunile alternative analizate și motivele pentru care acestea nu au fost luate în considerare

Alte opțiuni alternative pentru asigurarea unei eficacități depline a prevederilor *Convenției* prenotate, decât adoptarea unei legi speciale care să reglementeze toate aspectele de procedură, de ordin practic și cele care au reieșit din problemele/lacunele identificate de părțile care au fost implicate în aplicarea *Convenției* în Republica Moldova, nu există. Îi revine fiecărui stat parte la un tratat obligația de a asigura aplicabilitatea acestui tratat pe plan intern. Republica Moldova, fiind un stat parte la *Convenția* menționată, adoptând prezentul proiect de lege, vine să-și îndeplinească în mod complet această obligație. Acest fapt reiese și din articolul 8 din Constituție, potrivit căruia Republica Moldova se obligă să respecte tratatele la care este parte și să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

În cazul în care statul nu intervine cu modificări legislative pentru a da efect deplin prevederilor *Convenției* prenotate, acest lucru ar fi în contradicție cu obligația Republicii Moldova menționată mai sus și, prin urmare, nu ar asigura protecția efectivă și practică a copiilor victime ale deplasării/reținerii ilicite.

4. Analiza impactului de reglementare

4.1. Impactul asupra sectorului public

Proiectul de lege nu presupune acțiuni de reformă structurală sau instituțională. Totodată, proiectul stabilește expres atribuțiile Ministerului Muncii și Protecției Sociale în calitate de autoritate centrală în sensul *Convenției* prenotate. Aceste atribuții au fost exercitate până acum, în practică, aplicând direct prevederile *Convenției*.

Totodată, noile prevederi propuse vin să clarifice și să stabilească expres etapele procesării cererilor parvenite. În acest sens, Curtea de Apel Chișinău va dispune de mai multe atribuții exprese, cum ar fi: dispunerea unei amenzi în cazul neînapoierii copilului în pofida existenței unei hotărâri judecătorești; dispunerea urmăririi unui program de consiliere psihologică de către copil în cazul în care acesta refuză constant contactul cu unul dintre reprezentanți legali sau manifestă sentimente de aversiune față de acesta; aplicarea măsurilor de protecție a copilului pe întreaga durată a procesului, inclusiv ridicarea pașaportului copilului sau a altui document de călătorie sau interzicerea traversării de către copil a hotarelor Republicii Moldova pentru o anumită perioadă de timp.

De asemenea, articole distincte se referă la atribuțiile Consiliului Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat în acordarea serviciilor pentru partea care solicită înapoierea copilului, precum și la

¹ A se vedea Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene din 2 aprilie 2009 în cauza C-523/07, alin. 37-39

² A se vedea Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene din 22 decembrie 2010 în cauza C-497/10 PPU, pct. 1 din dispozitiv

rolul executorilor judecătorești în cazul în care hotărârea judecătorească de înapoiere a copilului nu este executată de bunăvoie în termenul stabilit de instanță.

4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative

Implementarea proiectului nu necesită cheltuieli financiare suplimentare de la bugetul de stat față de cele existente, deoarece la nivel național există un mecanism în vigoare prin care sunt aplicate prevederile Convenției vizate, *i.e.* Articolul 7¹ lit. b) din *Legea nr. 140/2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți și Capitolul XXV¹ din Codul de procedură civilă*, introduse în legislație în 2020, însă acesta este incomplet și nu acoperă toate aspectele practice care survin odată cu aplicarea prevederilor menționate și care necesită a fi reflectate în cadrul normativ în mod explicit.

Respectiv, proiectul de lege vine să îmbunătățească acest mecanism existent, astfel încât să fie asigurat caracterul aplicabil și practic al *Convenției*.

4.3. Impactul asupra sectorului privat

Nu este aplicabil

4.4. Impactul social

4.4.1. Impactul asupra datelor cu caracter personal

4.4.2. Impactul asupra echității și egalității de gen

Proiectul de lege abordează problema răpirii internaționale de copii, cu vârsta de până la 16 ani. Acesta acordă prioritate bunăstării și drepturilor copiilor, or deplasarea/reținerea ilicită de la locul reședinței obișnuite este adesea în detrimentul bunăstării lor emoționale, psihologice și sociale. Astfel, se urmărește protejarea copiilor cu vârsta de până la 16 ani de efectele dăunătoare ale răpirii și asigurarea înapoierii lor în statul reședinței obișnuite, în cadrul unor proceduri rapide cu implicarea părților interesate.

În general, *Convenția* prenotată joacă un rol crucial în protejarea drepturilor și bunăstării copiilor în contextul disputelor familiale internaționale, în promovarea cooperării interstatale și în susținerea principiilor justiției și echității în problemele transfrontaliere în materie de custodie a copiilor.

Reglementarea unor proceduri detaliate, prompte și care conțin garanții suficiente pentru protecția copilului, cu respectarea principiului interesului superior al copilului, sunt absolut necesare pentru buna implementare a standardelor internaționale în domeniul răpirii internaționale de copii.

Astfel, acest proiect lege oferă un cadru juridic pentru înapoierea promptă a copiilor victime ale deplasării/reținerii ilicite la locul unde își au reședința obișnuită, minimizând trauma emoțională și psihologică pe care o pot suferi și promovând stabilitatea copilului și continuitatea îngrijirii, care sunt esențiale pentru bunăstarea acestuia.

Pe de altă parte, proiectul mai vine să asigure și un contact între părinți și copil prin prisma ocrotirii exercitării efective a dreptului de vizitare a copilului și, implicit, a asigurării respectării drepturilor părintești a ambilor părinți.

4.5. Impactul asupra mediului

Nu este aplicabil.

4.6. Alte impacturi și informații relevante

Notăm că impactul cel mai mare al proiectului de lege este asupra protecției sociale a copiilor cu vârsta de până la 16 ani. Astfel, în baza *Convenției*, proiectul de lege pune accentul pe reședința obișnuită a copilului, contribuind astfel la asigurarea faptului că deciziile în materie de custodie și îngrijirea copilului sunt luate în mediul cel mai familiar pentru copil, protejând legăturile sociale și culturale ale acestuia. Copii sunt protejați de la plasarea lor în medii potențial nefamiliare și destabilizatoare susceptibile să dăuneze dezvoltării lor.

5. Compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE

5.1. Măsuri normative necesare pentru transpunerea actelor juridice ale UE în legislația națională

Nu este aplicabil.

5.2. Măsuri normative care urmăresc crearea cadrului juridic intern necesar pentru implementarea legislației UE

Nu este aplicabil.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ

În vederea respectării prevederilor *Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional*, anunțul privind inițierea procesului de elaborare a proiectului hotărârii Guvernului a fost plasat pe portalul www.particip.gov.md, la următoarea adresă:

https://particip.gov.md/ro/document/stages/*/12564, iar proiectul hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea proiectului de lege privind protecția specială a copiilor împotriva deplasării în străinătate sau reținerii ilicite - <https://particip.gov.md/ro/document/stages/se-plaseaza-spre-consultare-publica-proiectul-de-lege-privind-protectia-speciala-a-copiilor-impotriva-deplasarii-in-strainatate-sau-retinerii-ilicite/12828>

De asemenea, după cum a fost menționat mai sus, Ministerul Muncii și Protecției Sociale a constituit un grup de lucru pentru elaborarea proiectului legii menționate (au fost organizate și ședințe de consultare și proiectul a fost definitivat în baza propunerilor înaintate).

În procesul de avizare a proiectului de lege, desfășurat în două runde, au participat un număr de 12 instituții, acest fapt fiind reflectat în tabelul de sinteză a obiecțiilor și propunerilor.

7. Concluziile expertizelor

Proiectul a fost supus expertizei de către Ministerul Justiției și Centrul Național Anticorupție. Potrivit constatărilor expertizei anticorupție, rigorile de asigurare a transparenței decizionale au fost respectate, fiind asigurat accesul părților interesate la proiect, cu stabilirea unui termen optim pentru recepționarea recomandărilor, corespunzător prevederilor *Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional*. Totodată, s-a considerat necesar de a solicita avizul Avocatului Popului pentru drepturile copilului, care în temeiul *Legii nr. 52/2014 cu privire la Avocatul Popului (Ombudsmanul)*, este autoritatea responsabilă de asigurarea implementării, la nivel național, de către persoanele cu funcții de răspundere de toate nivelurile, a prevederilor Convenției ONU cu privire la drepturile copilului și ale altor tratate internaționale din domeniu la care Republica Moldova este parte. Prin urmare, a fost solicitat și avizul Avocatului Popului pentru drepturile copilului.

De asemenea, potrivit expertizei anticorupție, au fost identificate două curențe cu privire la utilizarea formulărilor ambigui și stabilirea termenelor ce contravin dispozițiilor Codului de procedură civilă, astfel, contribuind la crearea conflictelor normative și facilitarea interpretărilor eronate și/sau chiar abuzive ale normelor.

Mai exact, este vorba de:

1. Art. 15 alin. (2) și art. 24 alin. (4) din proiectul de lege, care stabileau că termenul de 14 zile erau „*lucrătoare*”, deși Codul de procedură civilă nu face această mențiune la art. 293⁴, ceea ce presupune că Codul are în vedere zilele calendaristice. Acest fapt era susceptibil de a extinde termenul de exercitare a acțiunii vizate în normă și a genera interpretări eronate și chiar abuzive, fiind selectată varianta convenabilă în ce privește termenul necesar de respectat pentru realizarea sarcinii în cauză. Astfel, CNA a recomandat excluderea cuvântului „*lucrătoare*” din acele două norme din proiect. Această recomandare a fost acceptată; și

2. Art. 19 alin. (4) din proiectul de lege, și anume textul „*sau în cazul în care instanța este convinsă de acest lucru în alt mod*”. S-a considerat deficitară reglementarea posibilității instanței de a permite înapoierea copilului, aflat în situațiile art. 13 alin. (1) lit. b) din Convenție, având la bază convingerea instanței fundamentată pe alte metode decât dovezile concludente privind înlăturarea pericolului, or această expresie nu oferă siguranța că situația susceptibilă să pună în pericol fizic sau psihic copilul, a fost înlăturată și că aceasta după înapoiere va fi tratat corespunzător sau că nu va exista pericol pentru viața și integritatea sa. Astfel, CNA a recomandat excluderea textului „*sau în cazul în care instanța este convinsă de acest lucru în alt mod*” din proiect. Această recomandare a fost acceptată parțial, iar motivele sunt expuse în tabelul de sinteză a obiecțiilor și propunerilor.

Potrivit constatărilor expertizei juridice, Ministerul Justiției a înaintat următoarele două recomandări:

1. Cu referire la art. 25 alin. (1) din proiectul de lege, potrivit art. 3 din proiect, dreptul de vizitare reprezintă dreptul reprezentantului legal al copilului de a menține relații personale și contacte directe cu acesta, incluzând dreptul de a duce copilul pentru o perioadă limitată de timp în alt loc decât cel al

reședinței sale obișnuite. Același articol, definește reprezentantul legal al copilului. Prin urmare, Ministerul Justiției a recomandat examinarea opțiunii substituirii textului „*persoana fizică, instituția sau organismul din străinătate*” cu textul „*reprezentantul legal al copilului*”. Această recomandare a fost acceptată;

2. Având în vedere elementul de extraneitate, Ministerul Justiției a recomandat examinarea oportunității depunerii echivalentului în valută străină a sumei cauțiunii stabilite în lei și elucidarea aspectelor referitoare la contul pe care urmează a fi depusă cauțiunea. Această recomandare a fost acceptată.

Alte recomandări și/sau obiecții nu au fost formulate în acele două expertize.

8. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent

Proiectul prevede adoptarea unei legi noi separate care urmărește punerea în aplicare a prevederilor *Convenției asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii de la Haga din 25 octombrie 1980*.

9. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ

Prezentul proiect de lege nu presupune înființarea de structuri noi sau de resurse umane/financiare suplimentare, iar cele existente vor asigura eficacitatea deplină a prevederilor proiectului. Ce ține de performanța actului propus, aceasta va fi analizată în timp în baza calității și a rezultatelor soluționării cauzelor ce țin de înapoierea copilului și exercitarea dreptului de vizitare a copilului.

Secretar General Adjunct

Digitally signed by Jandîc Cristina
Date: 2024.11.12 10:04:43 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

MOLDOVA EUROPEANĂ

Cristina JANDÎC